

Lausunto Maa- ja metsätalousministeriölle VN/9336/2025 Suomen karhukannan hoitosuunnitelma**Suomalaisen mehiläistarhauksen tausta**

Suomessa toimii valtakunnallisesti noin 3 100 mehiläistarhaajaa ja suomalaisen mehiläispölytyksen taloudellinen arvo on merkittävä, sillä se tuo vuosittain noin 60 miljoonaa euroa lisäarvoa maataloudelle. Pölytyksen lisäarvona kotimaisen hunajan vuosituotanto puolestaan vaihtelee 1,8–3,5 miljoonan kilon välillä.

Mehiläispölytyksellä on keskeinen rooli ruokaturvassa ja huoltovarmuudessa. Mehiläiset parantavat viljelykasvien satoja, marjojen laatua ja hedelmien säilyvyyttä, mikä tukee kotimaista ruoantuotantoa ja vähentää riippuvuutta tuontielintarvikkeista.

Mehiläisten pölytystyö on kriittinen osa Suomen maatalouden kestävyyttä ja ekosysteemien hyvinvointia. Tämä korostaa tarvetta suojella ja tukea mehiläistarhausta enenevissä määrin lisääntyneiltä karhuvahingoilta ja siten osaltaan varmistaa pölyttäjien elinvoimaisuus myös tulevaisuudessa.

Lausunto karhukannan hoitosuunnitelmasta

Mehiläistarhauksen kannalta karhukannan hallinta ja hoitosuunnitelman käytännön toteutus ovat ratkaisevassa asemassa, sillä karhut voivat aiheuttaa merkittäviä vahinkoja tarhoille. Esitämme seuraavat huomiot ja suositukset hoitosuunnitelman osalta:

1. Sähköaidat eivät ole riittävän tehokas suojakeino

Suomen Riistakeskuksen mukaan sähköaita on todettu toimivaksi ja kustannustehokkaaksi menetelmäksi, vaikka siitä aiheutuu tarhaajalle työtä ja kuluja. Suomen Mehiläishoitajain Liiton tilastojen mukaan 43 % karhuista onnistuu kuitenkin läpäisemään sähköaidan ja pihapiirissä vastaavien vahinkojen luku on jopa 45 %. Tämä osoittaa, että suojatehokkuus ei ole enää riittävä.

2. Karhuvahingot uhkaavat erityisesti ammattitarhaajia

Ammattimehiläistarhaajat eivät pysty kompensoimaan karhuvahinkojen aiheuttamia kustannuksia hunajan hinnassa. Tämä tarkoittaa suuria taloudellisia tappioita. Menetetyn pesän ei kerää satoa tai tee pölytystyötä ja kuitenkin ammattitarhaajia velvoittavat juridiset sopimukset, joiden mukaisesti tuotantotavoitteisiin on sitouduttu.

3. Vahinkoperusteinen poikkeuslupa on perusteltua karhuyksilöiden erikoistumisen vuoksi

Kuten edellä todettiin karhuvahinkoja, esiintyy myös asianmukaisesti suojatuilla tarhoilla. Kokemusten mukaan jotkin yksilöt erikoistuvat käyttämään mehiläispesiä ravinnonlähteenä ja siten saattavat aiheuttaa suurta vahinkoa vuosittain. Lisäksi on tehty havaintoja, joiden mukaan jotkin karhuemot opettavat jälkeläisilleen mehiläispesien hyödyntämistä ravintona. Erikoistuneiden karhujen poistaminen usein lopettaa mehiläisvahingot laajalta alueelta ja tällä perusteella vahinkoperusteinen metsästys olisi perusteltua. Riistakeskuksen kanssa käytyjen

keskustelujen perusteella poikkeuslupa metsästyksen järjestäminen on kuitenkin haastavaa ja sen vuoksi harvoin toteutuu.

4. Karhujen ihmisarkuus

Kannanhoidollisella metsästyksen poikkeusluvalla tavoitellaan karhujen ihmisarkuutta. Kuitenkin karhujen houkuttaminen ruokinnalla esimerkiksi riistakamerakuvauksia varten on tietojemme mukaan lisääntynyt ja toiminta on omiaan poistamaan ihmisarkuutta. Ilmaisemme ihmisarkuuden heikkenemisestä syvän huolestamme.

5. Karhukannan kasvu ja suotuisan suojelutason määrittely

Suomen karhukanta on kasvanut merkittävästi EU-jäsenyytemme aikana – noin 700 yksilöstä noin 2500 yksilöön. Kanta on kolminkertaistunut 30 vuodessa. Maa- ja metsätalousministeriön tavoite 1 400 yksilölle on edelleen korkea. Suomen Mehiläishoitajain Liitto esittää suotuisan suojelutason määräksi 1 000 yksilöä perustellen tätä aiemmalla historiallisella suojelumäärän tasolla (700 yksilöä), mikä on ollut niin suojelullisesti, sosiaalisesti kuin taloudellisestikin suotuista määrä.

6. Vahinkoperusteisen poikkeusluvan myöntämistä tulisi sujuvoittaa

Vahinkoperusteisen poikkeusluvan myöntämistä kannanhoidollisen metsästysalueen ulkopuolelle tulisi helpottaa, jotta alueellisia ongelmia voidaan hallita tehokkaammin.

7. Metsästysoikeus ja saaliin omistajuus asettaa haasteita vahinkoperusteisten lupien hyödyntämiselle

Vaikka vahinkoperusteisen poikkeusluvan edellytykset täyttyisivät, lupaa hakevalla tarhaajalla tulee olla metsästysoikeus alueella, jossa karhu on tarkoitus poistaa. Usein metsästysoikeus on kuitenkin metsästysseuroilla, ja vahinkoperusteisella luvalla kaadettu karhu siirtyy valtiolle, jolloin metsästäjille jää metsästyksessä aiheutuneet kustannukset. Vastaavasti kuitenkin hirvivahinkotapauksissa saalis jää metsästäjille (SRVA). Suomen Mehiläishoitajain Liitto esittää, että hirvivahinkotapauksissa käytössä olevaa mallia, jossa saalis jää metsästäjille, aletaan soveltaa myös vahinkokarhujen kohdalla.

8. Vahingonkorvaukset eivät kata todellisia menetyksiä

Suomen Mehiläishoitajain Liitto vaatii, että nykyistä karhuvahinkojen korvausjärjestelmää tarkistetaan, jotta mehiläistarhaajat eivät jää ilman riittävää ja oikeudenmukaista taloudellista kompensatiota. Karhun aiheuttamien vahinkojen korvaukset eivät tällä hetkellä riitä kattamaan vahingoista aiheutuneita kustannuksia kuten aitauksesta aiheutuvaa työtä, siivoamiskustannuksia, menetettyä sekä odotettavissa ollutta hunajasatoa, itse mehiläisiä, pesäkaluston hintaa eikä vahinkotarkastajien laskuttamia työkuluja.

Korvaukset eivät myöskään kata menetettyjen ja taloudellisesti arvokkaampien jalostuspesien arvoa. Mehiläisjalostus on pitkäjänteistä ja vankkaa ammatillista osaamista vaativaa työtä, jolloin jalostuspesän arvo on yleensä moninkertainen tuotantopesään verrattuna. Esimerkiksi menetetyistä jalostusporoista kuitenkin myönnetään korkeampi korvaus ja siksi Suomen Mehiläishoitajain Liitto esittää vastaavaa toimintatapaa myös karhuvahinkoja kohdanneiden jalostusmehiläispesien osalta.

Johtopäätös

Mehiläistarhauksen turvaaminen edellyttää tasapainoista lähestymistapaa karhukannan hallintaan. Karhukannan kasvu etenkin pääsatoalueilla, sähköaitojen pelotustehokkuuden heikentyminen, ihmisarkuuden heikentyminen, poikkeuslupien saamisen hankaluus ja vahinkokarhujen aiheuttamat toistuvat haitat osoittavat, että nykyinen hoitosuunnitelma vaatii tarkennuksia. Vaadimme, että vahinkoperusteisten poikkeuslupien käsittelyä sujuvoitetaan, metsästysoikeuskysymystä ratkaistaan tarhaajien eduksi ja vahinkokorvausmallia päivitetään vastaamaan todellisia kustannuksia.

Kiitos mahdollisuudesta lausua asiasta.

Helsingissä 21.5.2025

Suomen Mehiläishoitajain Liitto SML Ry

Susanna Eloranta

Toiminnanjohtaja